

Annexos :L'ASSETJAMENT ESCOLAR: UNA PROBLEMÀTICA SOCIAL PENDENT

TREBALL FINAL DE GRAU

Autora: Sílvia Durany Guix

Tutor: Manel Barbero

**Grau de Treball Social
Universitat de Girona**

Juny 2014

ÍNDEX D'ANNEXOS

ANNEX 1: Fase exploratòria amb professors de secundària en actiu	2
ANNEX 2: Entrevista a Jordi Collell.....	7
ANNEX 3: Entrevista a Isabel Muradas.....	9
ANNEX 4: Entrevista a Ferran Casas Aznar.....	10
ANNEX 5: Entrevista a Josep Xirgu Farners	11

ANNEX 1: Fase exploratòria amb professors de secundària en actiu

A l'estudi portat a terme s'inclou una fase exploratòria amb professors de secundària en actiu perquè aquests esdevenen en primera instància els responsables de detectar i actuar davant els casos d'assetjament escolar. Per aquest motiu, s'ha cregut convenient aprofundir en la concepció que aquests professionals tenen de l'assetjament escolar entre d'altres qüestions relatives a la qüestió objecte d'estudi.

Objectiu:

L'objectiu d'aquesta exploració és explorar la funció del professional docent entorn la problemàtica. Concretament, es pretén valorar la identificació que aquest professional té entorn la seva responsabilitat i conèixer la formació que tenen per a complir amb la responsabilitat que tenen entorn la intervenció d'aquesta problemàtica ,

Metodologia - Desenvolupament

El passat 21 de febrer de 2014 vaig establir contacte via correu electrònic amb els directors de les escoles i instituts de secundària per tal de proposar-los fer extens l'enllaç del qüestionari preparat al claustre de professors dels centres. Els centres i directors als que em vaig dirigir van ser:

Centre Educatiu	Director o directora
1 ESCOLA BELL-LLOC DEL PLA	1 Sr. Miquel Riera
2 ESCOLA LA SALLE	2 Sr. Joaquim Mataró
3 ESCOLA LES ALZINES	3 Sra. Esther Latre
4 ESCOLA MARISTES-GIRONA	4 Sr. Xavier Garcia
5 ESCOLA MONTESSORI PALAU	5 Sra. Montse Julià
6 ESCOLA VEDRUNA	6 Sr. Antoni Manyé
7 FEDAC SANT NARCÍS	7 Sr. Xavier Batlle
8 INSTITUT CARLES RAHOLA I LLORENS	8 Sr. Joaquim Ruhí
9 INSTITUT JAUME VICENS VIVES	9 Sra. Elisabet Sagner
10 INSTITUT MONTILIVI	10 Sr. Pere Albertí
11 INSTITUT NARCÍS XIFRA I MASMITJÀ	11 Sr. Joaquim Bosch
12 INSTITUT SANTA EUGÈNIA	12 Sr. Jordi Vilarrubí
13 INSTITUT SANTIAGO SOBREQUÉS I VIDAL	13 Sr. Pedro Cortés

D'aquest primer contacte vaig rebre tres respostes; la primera de l'escola Les Alzines, la qual em deia que no podien ajudar-me perquè cada dia reben moltes propostes i no poden donar resposta a totes elles. Per altra banda vaig rebre resposta de La Salle i de FEDAC Sant Narcís, ambdues em van demanar que els passés l'enllaç per fer-ne difusió al seu claustre de professors. Vaig enviar l'enllaç a les dues escoles que es van mostrar col·laboradores el passat 31 de febrer de 2014.

El 25 de març vaig reenviar el correu als centres escolars dels quals encara no havia obtingut cap resposta. Per segona vegada, no em van contestar. Per aquesta raó, decideixo fer extens el qüestionari a tots els professors i professores als que els hi pugui fer arribar.

Model d'enquesta distribuïda:

1. Forma part de la seva professió intervenir en els casos d'assetjament escolar? i ha de ser responsabilitat del professor intervenir en aquests casos?
 - No forma part de la meva professió i no ha de ser responsabilitat del professor
 - Forma part de la meva professió però no hauria de ser responsabilitat del professor
 - No forma part de la meva professió però ha de ser responsabilitat del professor
 - Forma part de la meva professió i ha de ser responsabilitat del professor

2. Marqui els conceptes o situacions que relacioni amb l'assetjament escolar?

Falta de disciplina

Ser assetjat figura entre les pitjors vivències de la vida

L'assetjament forma part de l'adolescència

Cada setmana, l'Anna s'inventa un amant de la Lluïsa

Sempre hi ha hagut assetjament escolar

Els nois assetgen més que les noies

L'assetjament escolar és crònic

Les víctimes són més antisocials que els assetjadors

És natural i no se li ha de donar més importància de la que té
Els casos han augmentat en nombre i de gravetat en la forma en els últims anys
En Manel sempre es queda sense grup per fer treballs
La implicació dels adults complica la situació
Les víctimes, habitualment en surten fortes de la situació
En Joan ha donat un cop de puny a l'Enric perquè li ha tret la pilota
Suïcidi
La intimidació forma part de la vida
L'assetjament escolar té un efecte de propagació
Les víctimes falten a classe sovint
Els agressor, pateixen problemes en les relacions socials futures
És un tema que s'ha de tractar des de l'escola i en l'escola
L'agressor és un
Normalment és un fenomen ocult
L'assetjament escolar mai s'ha de tractar en una tutoria de grup classe

3. Coneix i ha llegit el Projecte de Convivència del centre educatiu en el que treballa?
 - No tinc coneixement de la seva existència
 - Sé que en tenim però mai l'he hagut d'utilitzar i mai l'he llegit
 - El vaig llegir fa temps
 - És un instrument important que utilitzo sovint

4. El centre educatiu en el que treballa, té definit algun protocol d'actuació en cas d'assetjament escolar?
 - Sí
 - No

5. Ha viscut casos d'assetjament escolar durant els anys que ha exercit com a professor o professora?
 - Cap
 - Un o dos
 - Alguns
 - Bastants

- 6.** Ha intervingut en algun cas d'assetjament escolar?
- Sí
 - No
- 7.** En cas de resposta afirmativa en la pregunta anterior. De quina forma ha intervingut?
- Individual
 - En equip
- 8.** En cas de resposta afirmativa en la pregunta número 6, amb quins actors ha intervingut i s'ha coordinat?
- Víctima
 - Agressor
 - Grup classe
 - Família de la víctima
 - Família de l'agressor
 - Serveis Socials
 - EAP
 - Equip de professors
 - ABS (Àrea Bàsica de Salut)
 - Psicòloga del centre
- 9.** Va rebre formació entorn la intervenció en casos d'assetjament escolar durant la carrera universitària?
- Sí
 - No
- 10.** Ha rebut formació entorn la intervenció en casos d'assetjament escolar en el centre educatiu?
- Sí
 - No
- 11.** Creu que està format o formada per respondre de forma efectiva davant un cas d'assetjament escolar?
- Sí
 - No

Tractament de les dades obtingudes:

Els resultats dels qüestionaris es mostren en el treball en forma de gràfics -d'elaboració pròpia- per tal de copsar-los de forma visual i clara. Les conclusions rellevants per a l'estudi extretes d'aquesta fase d'exploració, han servit per a la reflexió global del treball i alguna, es recull i s'inclou en l'apartat de conclusions finals del treball.

Inicialment es pretenia elaborar un apartat de conclusions específiques d'aquesta fase d'exploració, però donada la poca recopilació de dades en aquesta fase, no podem considerar que les respostes siguin representatives de tot un col·lectiu professional. Tot i així, es recullen i es mostren, ja que sí donen compte d'algunes sospites que es recullen en altres apartats del treball.

ANNEX 2: Entrevista a Jordi Collell

El passat 27 de febrer de 2014 ens entrevistem amb el Sr. Jordi Collell, psicòleg de professió i amb gran experiència com a docent en cursos i activitats de formació entorn l'assetjament escolar, que a més és autor persistent en aquesta matèria.

Abans de la trobada he realitzat una immersió en la matèria a través de llibres i estudis, de la qual m'han sorgit certes qüestions interessants per a tractar amb l'expert, el Sr. Jordi Collell. No obstant, cal dir que no he preparat una entrevista tancada, perquè d'aquesta trobada espero obtenir coneixement general de assetjament i he cregut més adient que es desenvolupi a partir d'uns ítems/temes de forma oberta, amena i distesa per mitja d'una conversa.

La trobada s'inicia amb una presentació de la carrera que estic cursant i de les meves pretensions entorn l'estudi que vull realitzar.

El primer tema que presento per a tractar és la prevalença de l'assetjament escolar. L'expert ens assegura que l'assetjament escolar és una problemàtica que és veritat que ha existit sempre, tot i així, afirma que es canvia en les formes de manifestació. El Sr. Collell ens explica que els estudis entorn el bullying fins als anys 90 només tenien en compte les agressions verbals i físiques, no fou fins llavors que es començà a tractar l'exclusió social com a forma d'assetjament escolar. Tanmateix, la percepció de la problemàtica també ha anat canviant, ja que abans estava més normalitzada.

Entorn la prevalença d'aquesta problemàtica, ens explica que no existeix una dada, tanmateix, estima que actualment ens trobem entre un 3% i un 5% d'escolars que pateixen assetjament escolar.

En quan a la fiabilitat dels estudis, després de presentar-li els que he trobat i els que estic utilitzant per a la meua investigació, em recomana utilitzar el del Defensor del Pueblo; a pesar de ser més antic que d'altres, l'expert assegura que és molt més fiable que altres. Entorn els estudis, remarca la importància de saber seleccionar, ja que alguns, segons ell, estan fets per guanyar diners (els autors) i no plantegen la problemàtica d'una forma veraç.

L'expert considera que és una problemàtica i que caldria un observatori que cada any estudies la violència a l'escola.

Creu que els mitjans de comunicació donen a conèixer la problemàtica. Creu que l'assetjament escolar és un tema tabú, però cal que es nombri i cal parlar-ne. Per altra banda, adverteix que s'ha d'anar amb compte, perquè el suïcidi és de contagi social; no s'ha de publicitar.

Entorn al projecte de convivència, l'expert considera que primer cal fer una identificació de la problemàtica. En aquest sentit és molt esclaridor: ens diu "però per veure cal mirar". Creu que el problema no està ben focalitzat i que no es vol reconèixer perquè no es sap com actuar. Tanmateix, creu que l'escola hauria de ser capaç de resoldre aquesta problemàtica.

Considera que els professionals docents no estan preparats a nivell formatiu per abordar aquesta tipologia de problemàtiques perquè no tenen formació en resolució de conflictes, en habilitats socials ni en relacions interpersonals.. Ens comenta que falta educació emocional a les aules i lamenta que l'educació es focalitzi en matèries i lliçons.

En aquest punt li comento que els treballadors si que tenim aquesta formació, a lo que l'expert ens respon que potser sí que hauríem d'inserir més en la intervenció. Qualifica l'educació emocional com al pilar fonamental per treballar i fer front a l'assetjament escolar.

L'expert ens explica que l'actuació actual dels treballadors socials en casos d'assetjament escolar és mínima; intervé a través dels Equips d'Assessorament Psicopedagògic (EAP). Considera que el fet que aquest professional no formi part de la comunitat educativa, fa que dificulti el procés d'intervenció. Perquè és un element extern que no coneix el clima ni els actors, i per altra banda resulta estrany pels altres professionals.

Finalment, s'ofereix a resoldre qualsevol dubte al llarg de la investigació, i ens recomana la seva última publicació *Prevención del acoso escolar con educación emocional*.

ANNEX 3: Entrevista a Isabel Muradas

La regidora d'Educació i Esports ens rep de forma molt breu el 3 d'abril de 2014, després de proposar-li una entrevista per conèixer quines accions es duen a terme des de l'administració local entorn l'assetjament escolar i per conèixer si han realitzat estudis entorn la prevalença d'aquest fenomen a la ciutat de Girona.

La Sra. Muradas ens informa que des de la regidoria no tracten temes d'assetjament escolar i lamenta no poder-nos donar gaire informació al respecte.

Se li exposa la prevalença que estima el Sr. Collell i les conseqüències que aquesta problemàtica té per als diferents actors de la comunitat educativa. Davant de lo qual respon que s'hauria de tipificar de problemàtica social, no obstant, ens comenta que a la ciutat de Girona no té constància de que sigui una problemàtica important, ja que no li arriben informacions de casos.

Entorn als estudis, no en coneix i no ens en pot recomanar cap, però ens informa que l'any anterior van concedir una beca a uns nois que van crear una activitat per combatre l'assetjament escolar; aquesta és la única acció que la regidoria ha realitzat entorn l'assetjament escolar.

Parlem dels drets de l'alumnat i del protocol. Se li exposa la sospita de que els professors siguin els primers interventors davant l'assetjament escolar i la sospita de que aquests professionals manquin de formació específica per poder assumir aquesta responsabilitat. La Sra. Isabel Muradas ens respon que desconeix quin professionals actuen i quina responsabilitat té cada un d'aquests enfront la resolució del problema, no obstant, creu que s'hauria de tenir un protocol molt clar que impedisís desigualtat en la resposta d'intervenció en funció del centre on sorgeix el problema. Des del seu punt de vista, considera que s'ha de mirar que hi hagi una intervenció unificada, ja que per contra donem un tracte desigualtat entorn la resolució.

Li preguntem sobre la sospita de que sigui una qüestió que no es vol tractar des de l'administració per por o per no saber com fer front al problema, a lo que ella respon que no ho creu i que confia en que no sigui així.

ANNEX 4: Entrevista a Ferran Casas Aznar

El Dr. Ferran Casas és expert vocal participant a l'Observatori pels drets de l'infància. Per conèixer la seva opinió entorn el protocol establert i entorn les responsabilitats atribuïdes als diferents professionals, li proposo realitzar una entrevista. La trobada es dona el 7 d'abril al seu despatx. Prèviament a l'entrevista, en els mails que havíem intercanviat per trobar-nos, el Dr. Casas em demanava la proposta que plantejo en el meu treball, per aquest motiu, inicio l'entrevista presentant el meu treball.

Un cop presentada la proposta d'introduir el professional del treball social en l'àmbit escolar per fer intervenció directe davant l'assetjament escolar, el Sr. Ferran inicia una bateria de preguntes entorn la funció de cada professional. Li responc el que sé. Seguidament diu que la meva proposta no és realista perquè econòmicament no es possible contractar de cop i volta a 2700 i pico treballadors socials i que tampoc creu que s'hagi d'introduir a 2700 "súper herois" a les escoles. M'exposa que abans hi havia metges a les escoles i es van extreure d'aquests espais, i que així s'ha de fer amb tots els professionals; "els experts han d'estar situats a la comunitat".

Diu que la meva proposta és utòpica. Que tot i que em faci il·l·lusió no m'acceptarien la proposta enlloc. Que ja hi ha uns professionals que tenen l'encàrrec específic d'intervenir davant l'assetjament escolar, aquests són l'EAP, i que Inspecció d'Educació ha de vetllar perquè aquests facin la seva feina. Li exposo que l'EAP no intervé en primera instància, que el professional que ho ha de fer és el docent i que crec que aquest no té la formació per que se li atribueixi aquesta responsabilitat. EL Dr. Casas respon que això no és així, que l'EAP és qui ha d'intervenir. Es reitera en que el meu treball s'ha de centrar en que els treballadors socials dels EAP facin la feina que els hi toca, en demanar que es formin els professors i que els professionals compleixin amb la seva obligació.

Li explico que la meva proposta no es centra en desmerèixer altres professionals i no és una reivindicació d'un lloc de treball. Que només faig una exploració per donar compte de que els treballadors socials tenim certes competències que estic identificant com a necessàries per donar una resposta efectiva a l'assetjament escolar. En Ferran em respon reiteradament que no és viable econòmicament. No és possible realitzar cap de les preguntes que havia preparat i finalitzem l'entrevista.

ANNEX 5: Entrevista a Josep Xirgu Farners

El passat 26 de maig entrevistem al Inspector en Cap del Servi Territorial de Girona d'Inspecció d'Educació.

L'entrevista sorgeix arrel de no acabar de comprendre l'obligatorietat que per llei s'atorga als diferents agents per intervenir en l'assetjament escolar.

El Sr. Josep ens explica que el protocol d'assetjament escolar no és un protocol tan clarament definit com el de maltractament o abús a menors. Perquè el protocol davant l'assetjament escolar s'emmarca dins l'àmbit educatiu, en el qual el director està reconegut com autoritat pública. Segons ens explica el Sr. Xirgu, això posa en mans del director de cada centre, la responsabilitat d'establir mecanismes per a prevenir i intervenir davant l'assetjament escolar.

Davant la responsabilitat que té atribuïda el director del centre educatiu, ens preguntem si aquest té la formació adequada en aquesta matèria. La resposta és que aquesta autoritat, realitza un curs per tal d'assumir la direcció del centre, i que en aquest s'imparteix un mòdul sobre assetjament escolar.

El l'entrevista, el Sr. Xirgu reconeix, que el director té la responsabilitat d'establir els mecanismes necessaris, però la detecció, lògicament correspon al professor. Davant la formació del professor, ens preguntem si aquest té la formació necessària per detectar i determinar si una situació és o no assetjament escolar, a lo que el Sr.Xirgu respon que als bons professors no els hi cal gaire formació. Tot i així, reconeix que actualment els professors no poden amb totes les responsabilitats que tenen atribuïdes.

Entorn al protocol davant l'assetjament escolar, li preguntem quan intervé l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic i quan Inspecció d'Educació.

El Sr. Xirgu respon:

“L'EAP només intervé, quan el centre li demana”

Entorn la intervenció d'Inspecció d'Educació:

“Intervé quan es detecta un cas, a través de denúncia directa al nostre Departament”.